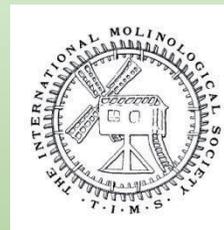

Větrné mlýny v ČR a SR

Doubek Jan

Černá Hora 11. října 2011

**Nejstarší znázornění větrného mlýna v Evropě
rok 1270 (Anglie)**

Historie větrných mlýnů v ČR

1277 – první větrný mlýn v Čechách – Praha Strahov

**1489 - nejstarší zobrazení
větrného mlýna v Čechách**

kolorovaný dřevoryt v Kutnohorské bibli

**cca 1765 – první vojenské
mapování**

Hartmanitz – Niva u Prostějova

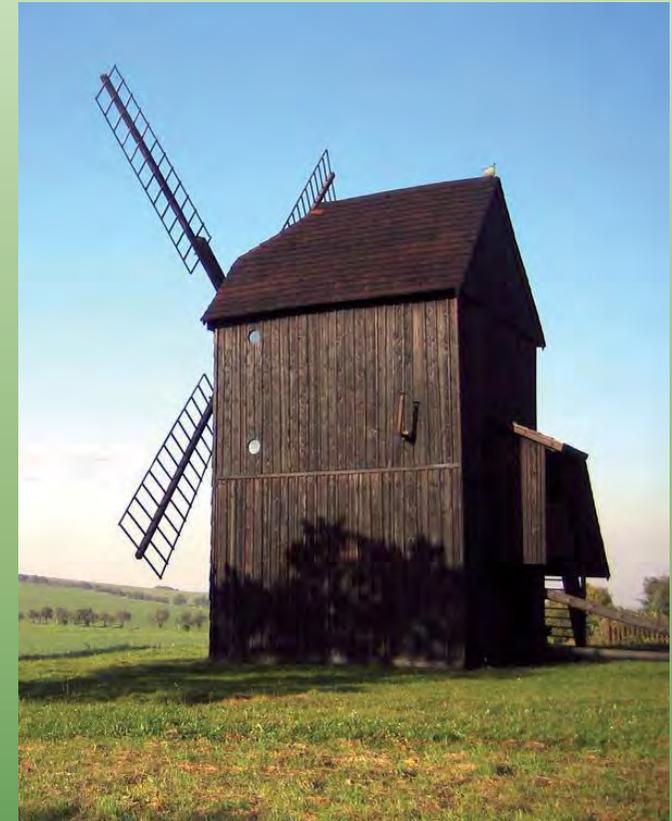
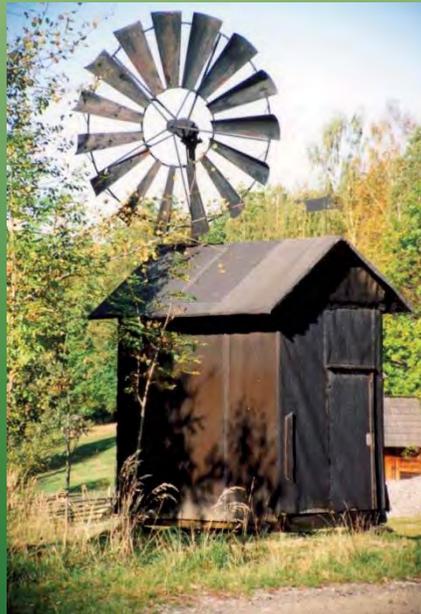

**veduta města
Bílovec
r. 1805**

Typy větrných mlýnů

holandský

německý

*větrný mlýnek s
turbínou*

Atypické konstrukce větrných mlýnů

Podélné řezy

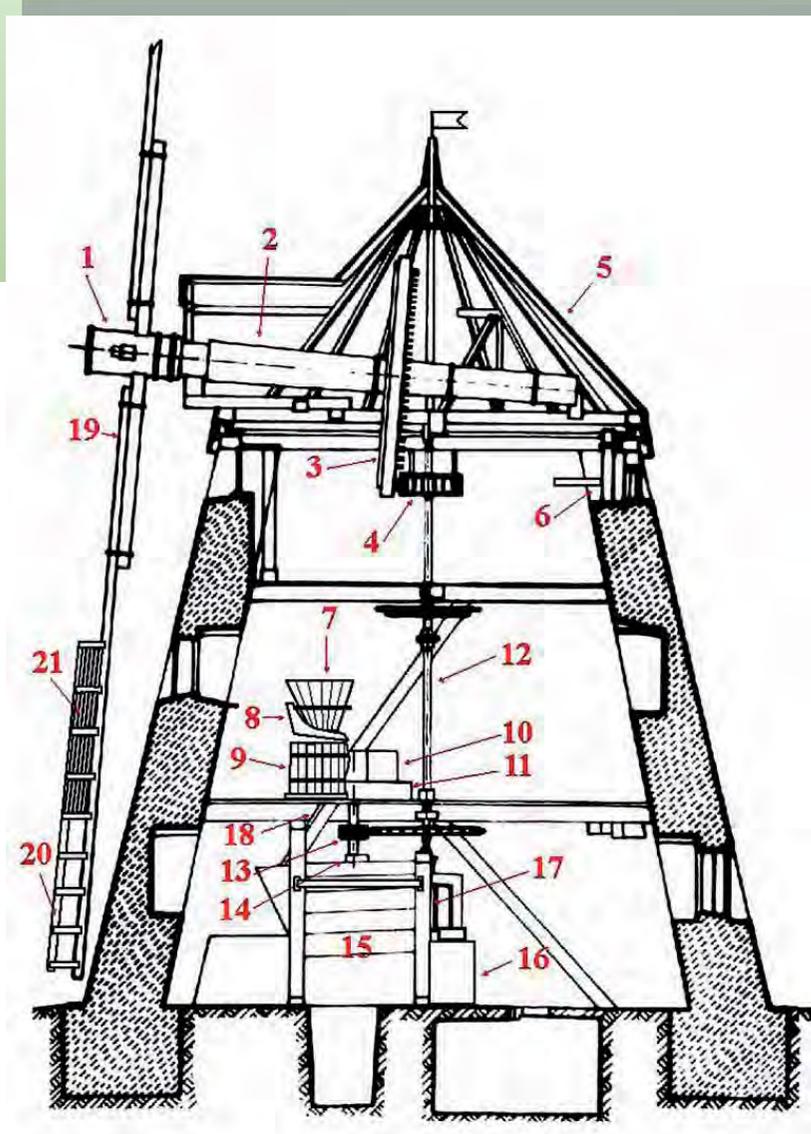
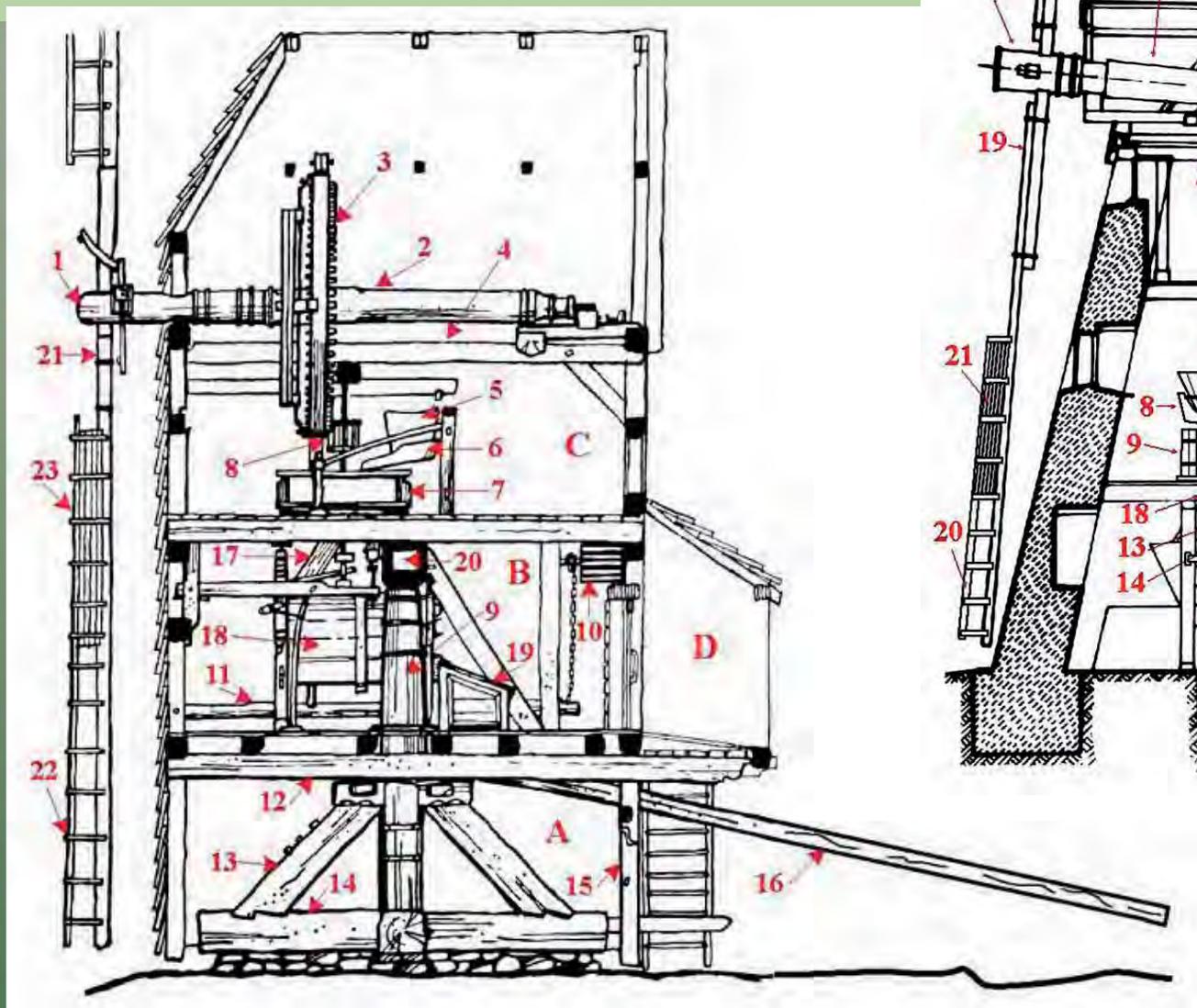

Schéma uspořádání větrného mlýna německého typu

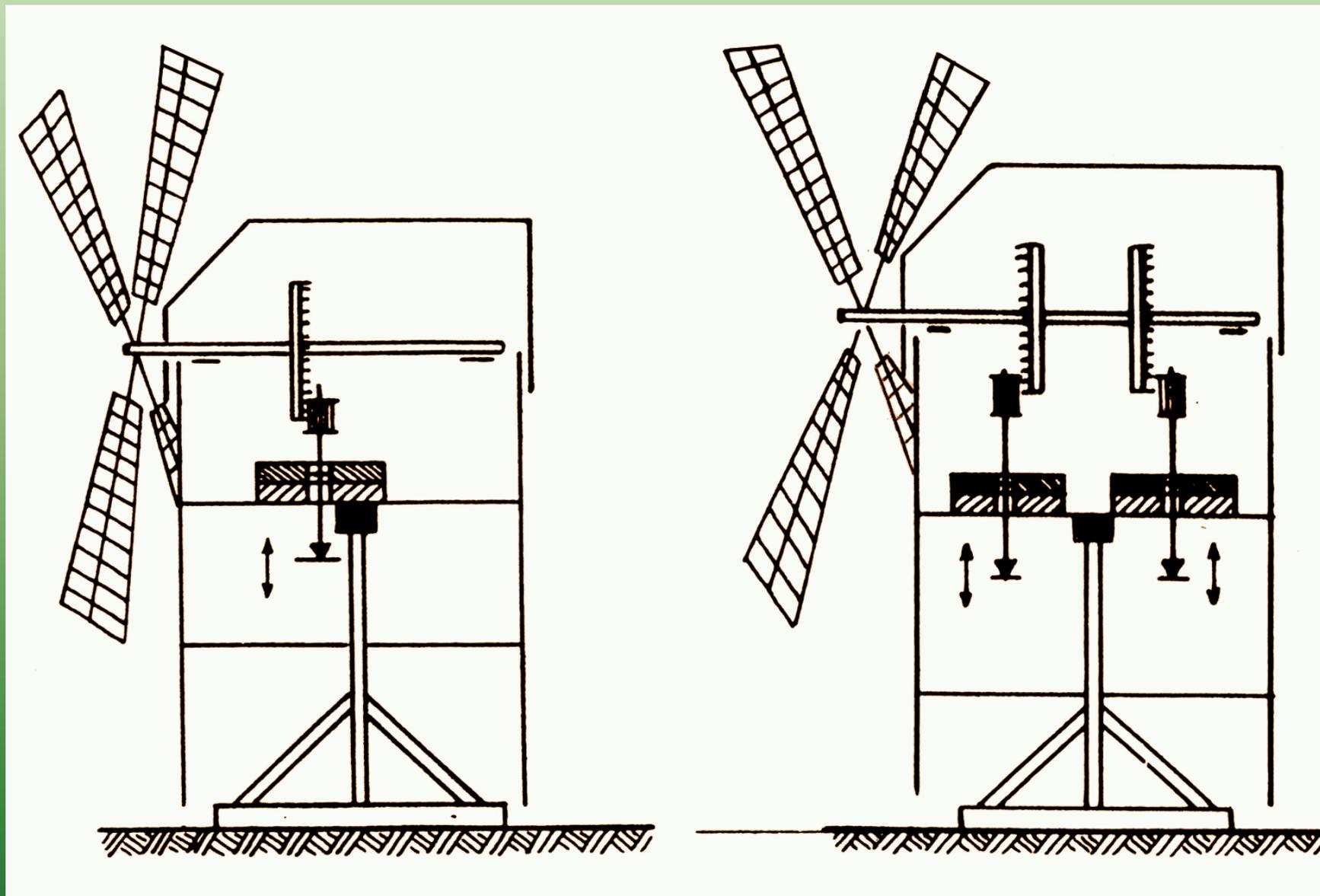
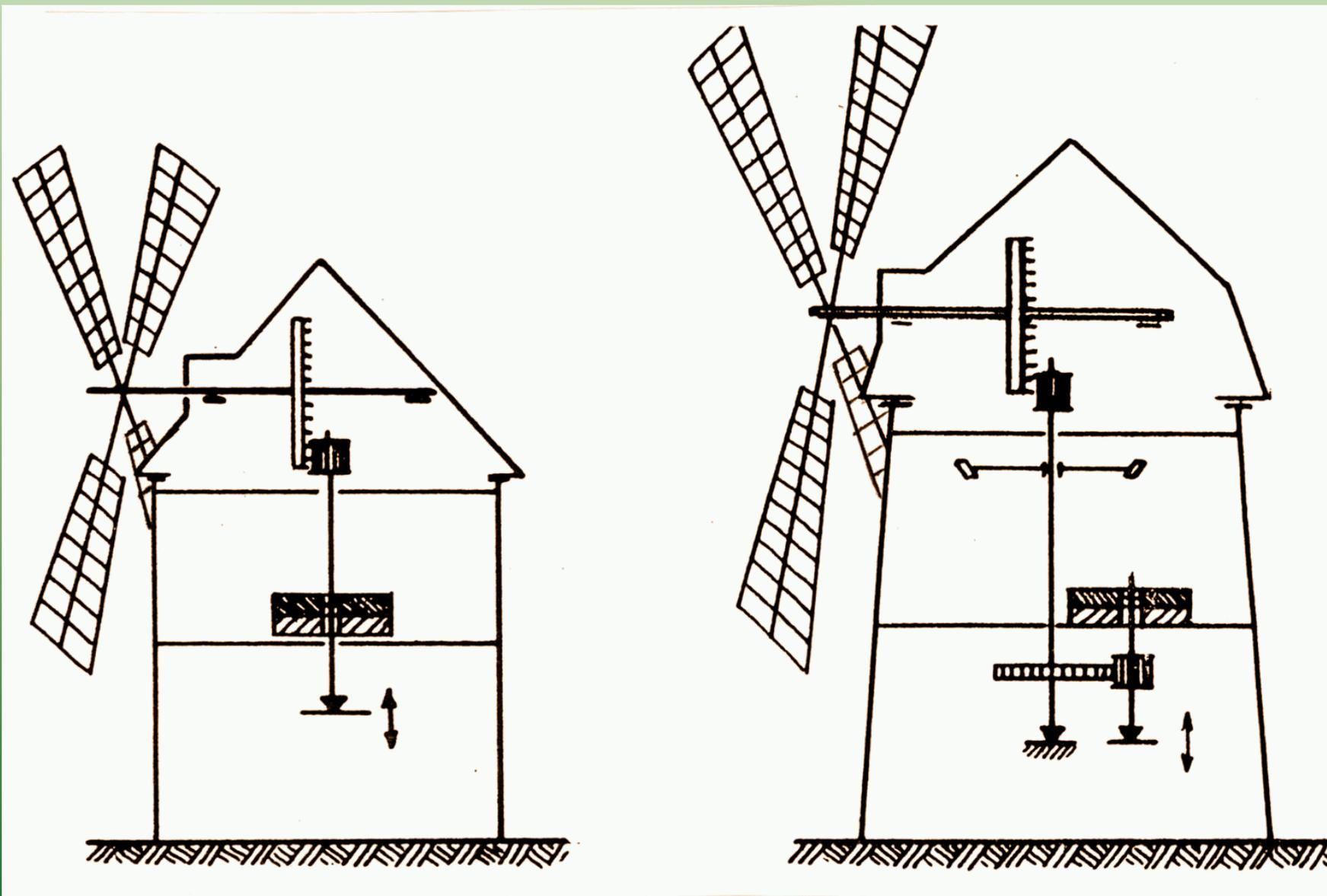

Schéma uspořádání větrného mlýna holandského typu

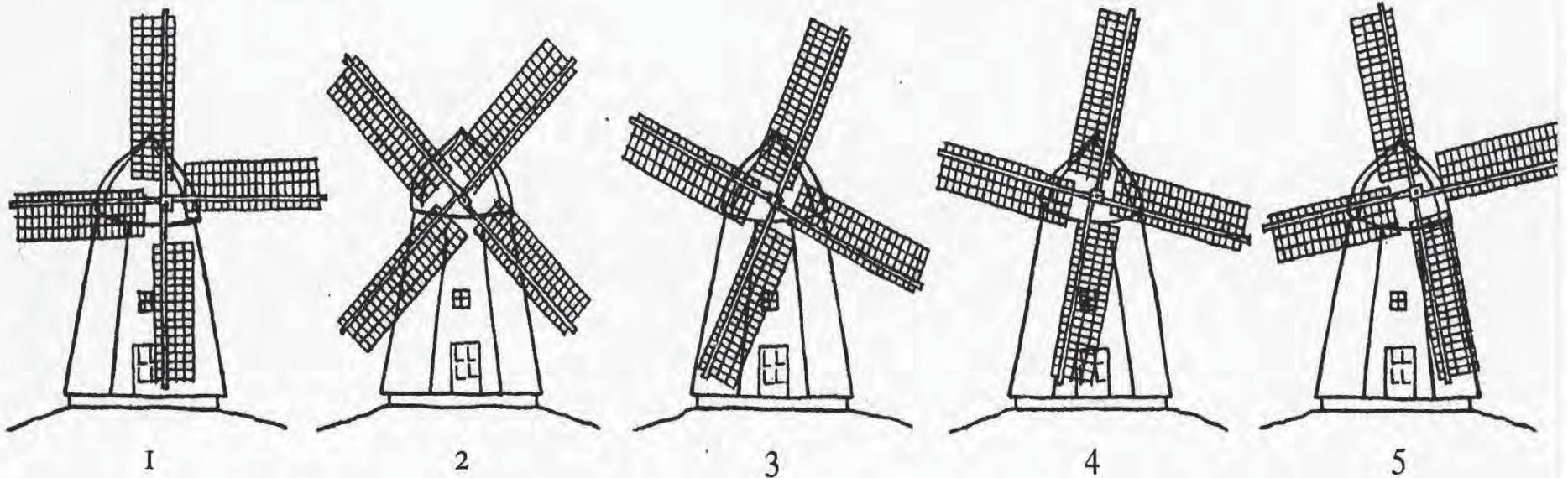
Dochované větrné mlýny v ČR

<i>způsob využití</i>	<i>typ</i>	<i>Čechy</i>	<i>Morava</i>	<i>celkem</i>
obydlí, rekreace	něm.	0	2	2
	hol.	10	21	32
komerční využití penzion, restaurace,	něm.	0	0	0
	hol.	4	2	6
ruiny nepřístupné	něm.	0	0	0
	hol.	1	2	3
ruiny přístupné	něm.	1	5	6
	hol.	7	5	12
muzeum přístupné, částečně přístupné	něm.	0	9	9
	hol.	0	4	4
nevyužíváno	něm.	0	1	1
	hol.	0	4	4
celkem objektů	něm.	1	17	18
	hol.	22	39	60
celkem		23	56	78

- **Větrný mlýn lze využít na:**
 - *Mletí obilí na mouku, šrotování*
 - *Čištění a třídění obilí i mouky*
 - *Pohon dalších zařízení – pily, čerpadla*
 - *Pohánění vnitřních výtahů*
 - *Výroba elektřiny*
- **Úloha větrného mlýna v krajině**
 - *Výrobní zařízení*
 - *Centrum řemesel*
 - *Společenské - informační - centrum*
 - *Orientační bod v krajině*
 - *Vojenská pozorovatelna*
 - *Předávání informací polohou křídel*

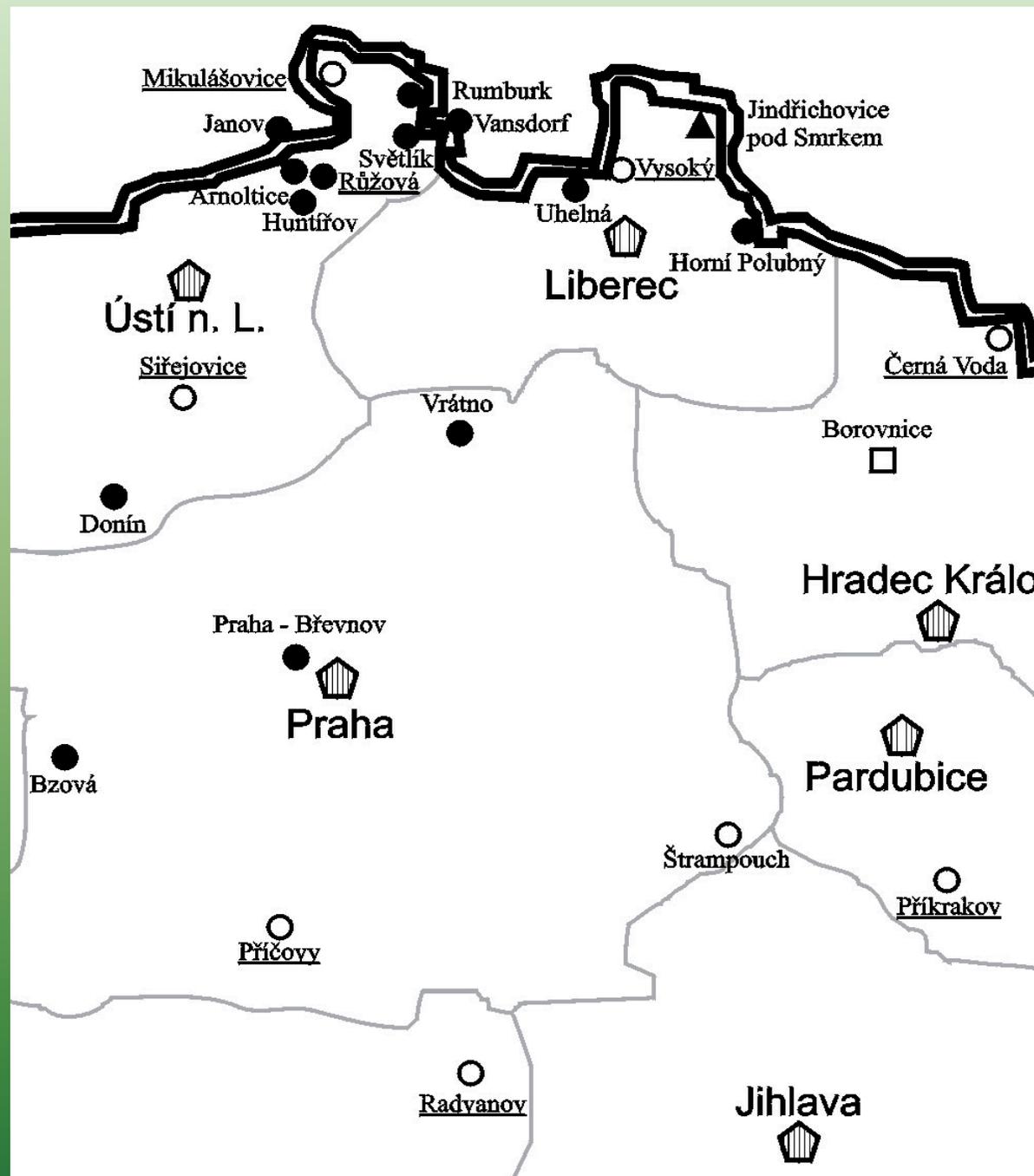

Řeč větrných mlýnů

- 1. klid po práci 2. klid o svátcích 3. mlýn je poškozen
- 4. nůžky radosti 5. nůžky smrti

Větrné mlýny v Čechách

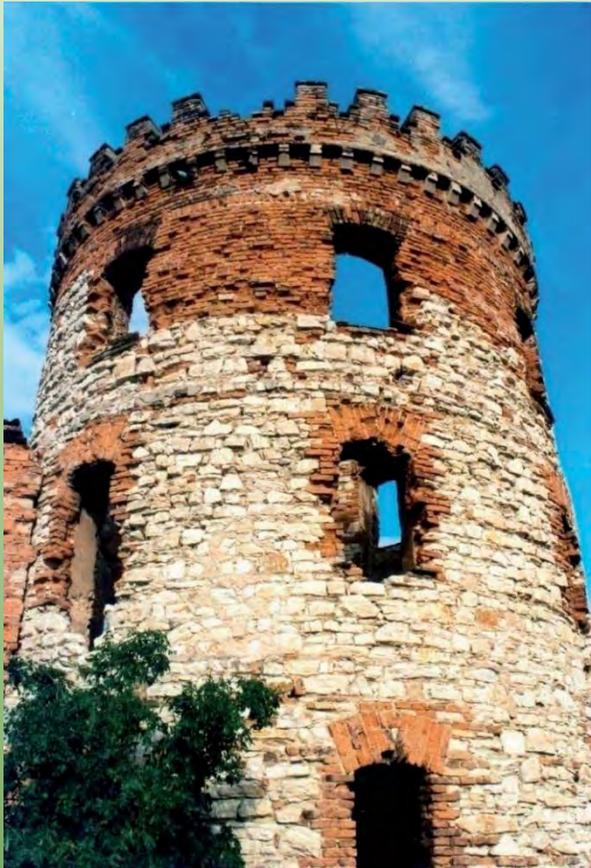

Praha - Břevnov (r.1721),

Vrátno (r. 1870)

Siřejovice (r. 1843)

Huntířov
(r. 1850)

Donín (r. 1852)

Příčovy (před r. 1604)

Horní Polubný
(r. 1830)

Vysoký (r. 1730)

**Jindřichovice pod
Smrkem**
(r. 2002)

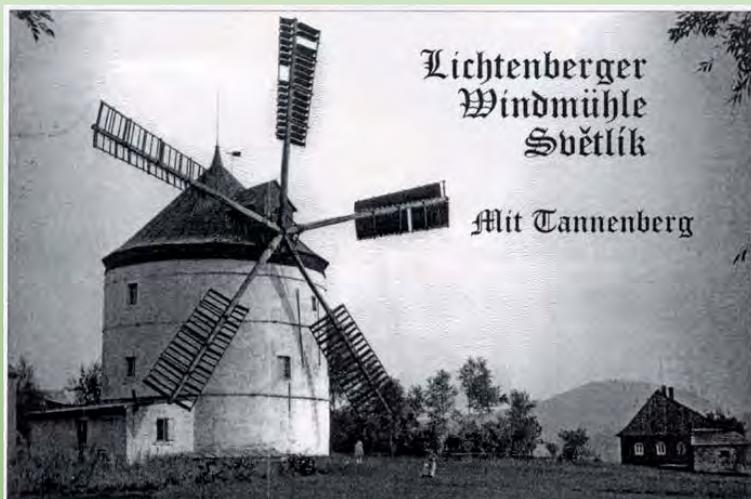

Uhelná (r. 1843)

**Varnsdorf
(r. 1843)**

Rumburk (r. 1787)

Horní Podluží - Světlík
(r. 1843)

Větrné mlýny Jižní Moravy

Rudice (před r. 1888)

Ruprechtov (r. 1873)

Ostrov u Macochy
(r. 1865)

Kořenec
(r. 1866)

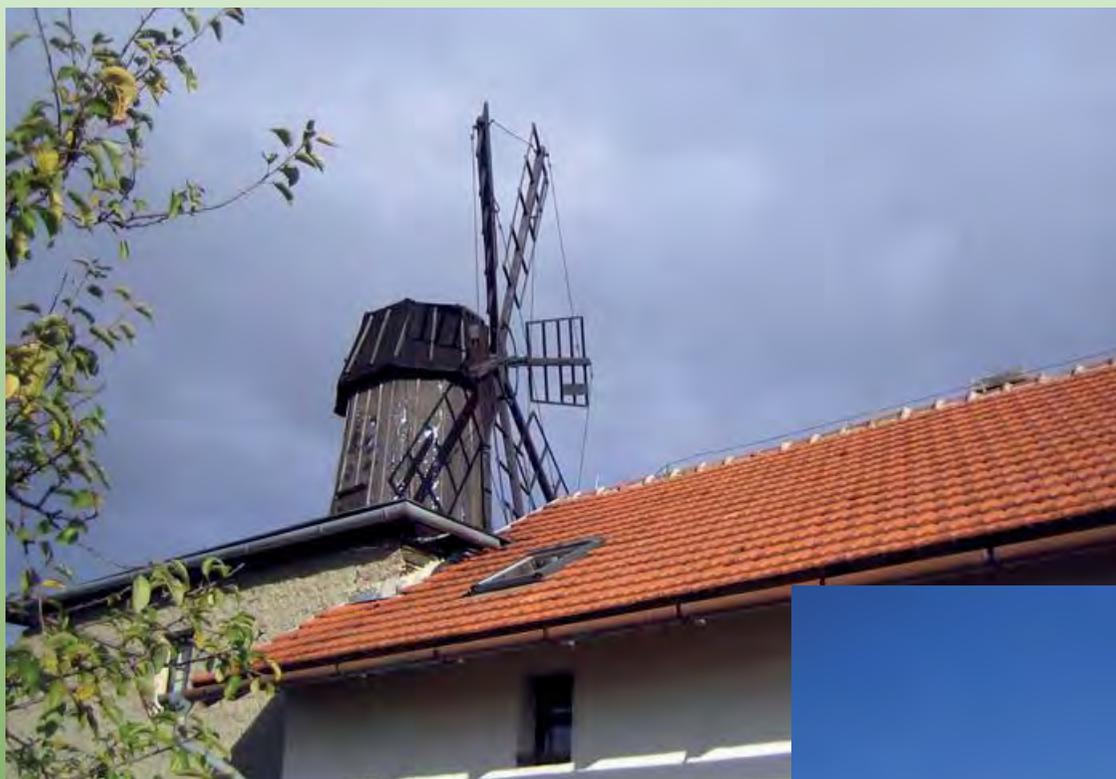
Rozstání
(r. 1874)

Němčice
(r. 1840)

Petrovice
(r. 1848)

Hačky
(r. 1826)

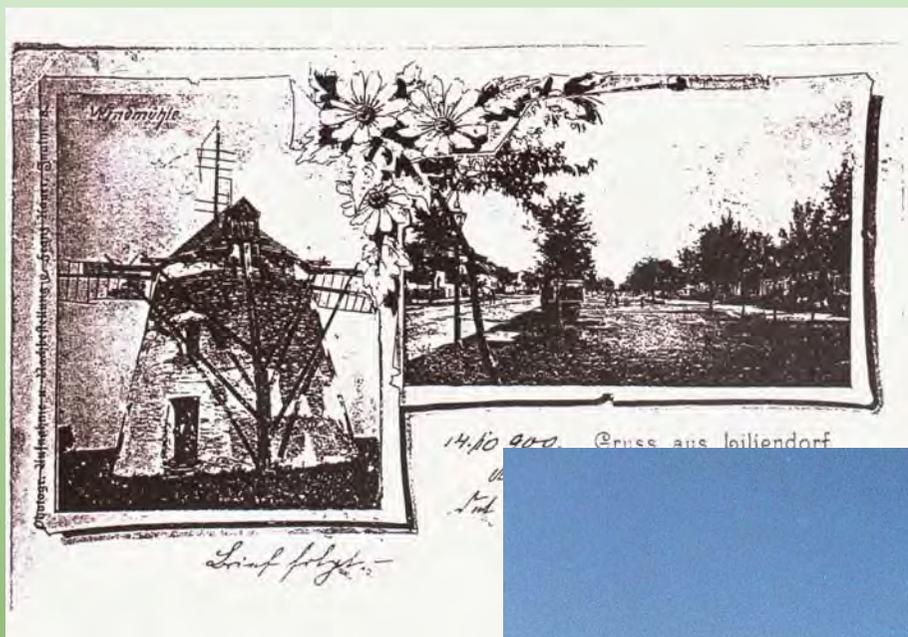

Přemyslovice
(r. 1884)

Kuželov
(r. 1842)

Lesná (r. 1862)

Rymice
(v r. 1795 z Bořenovic)

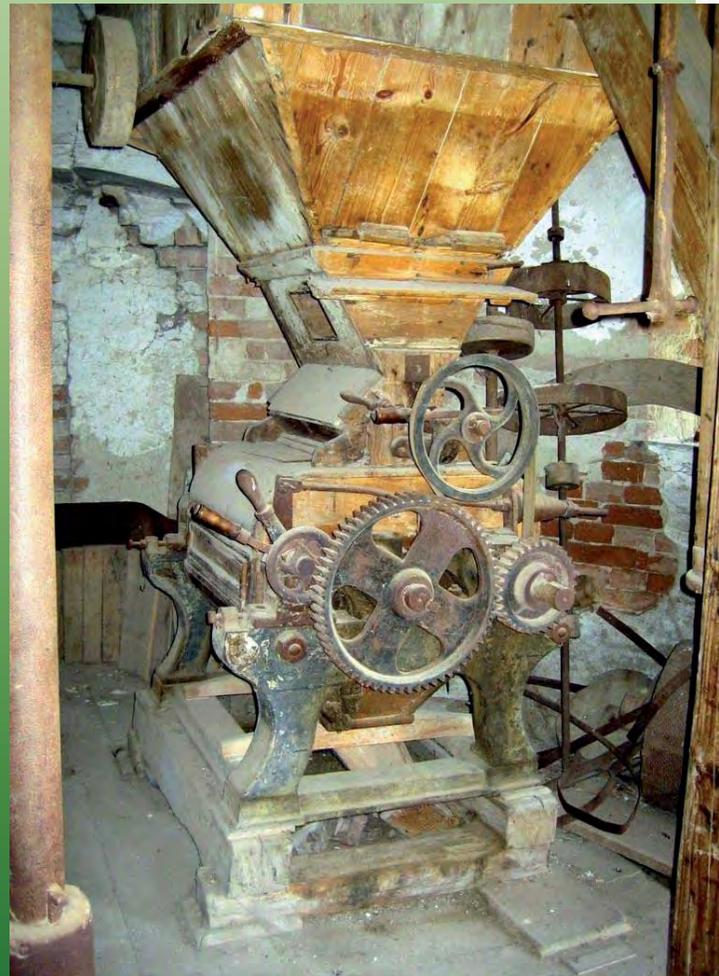
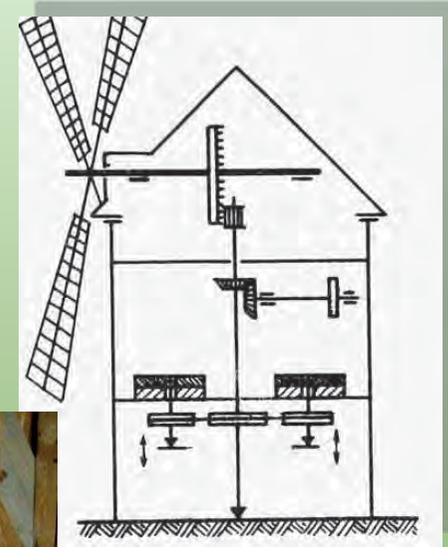
Velké Těšany
(r.1830)

Chvalkovice

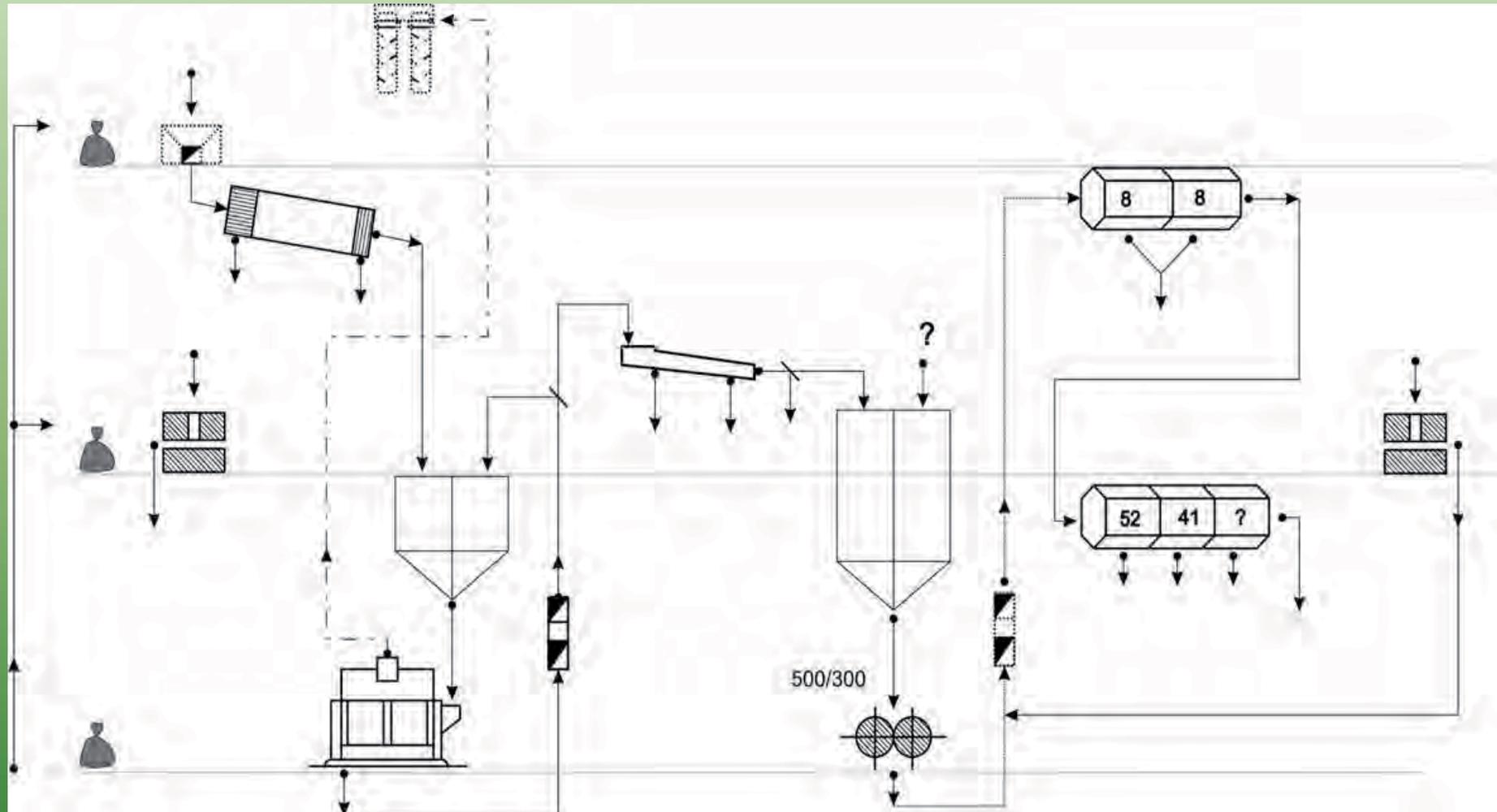

Umělecké složení

Chvalkovice

Funkční diagram

Chvalkovice

Střední Morava

Poruba (r. 1853)

Město Libavá (r. 1875)

Partutovice
(z r. 1837)

Skalička

(zač. 19. stol. z Dřevohostic)

Severní Morava

Stará Ves u Bílovce,
(asi z r. 1830)

Hlavnice,

Litultovice - Choltice

Dolní Sklenov,

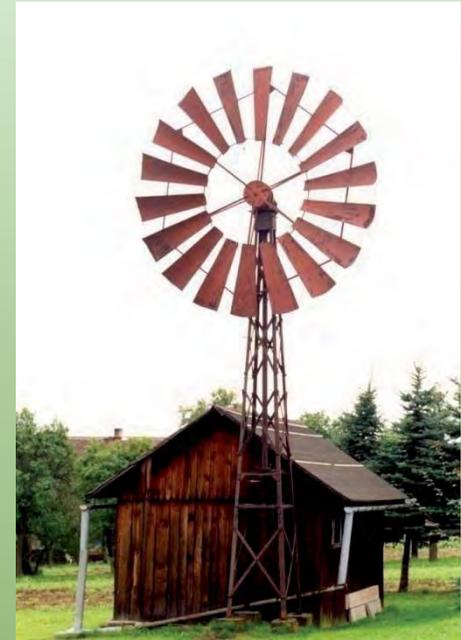

Spálov (r. 1930)

Větrné mlýnky s turbínou

Konstrukce

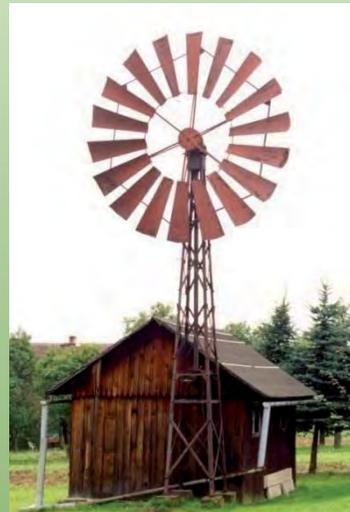
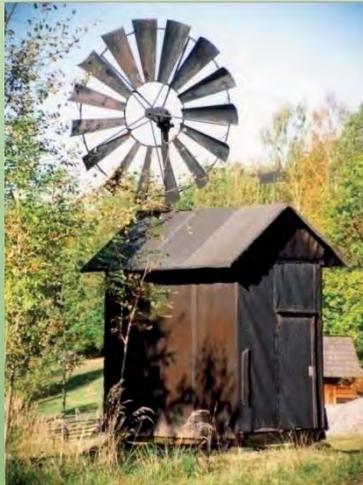
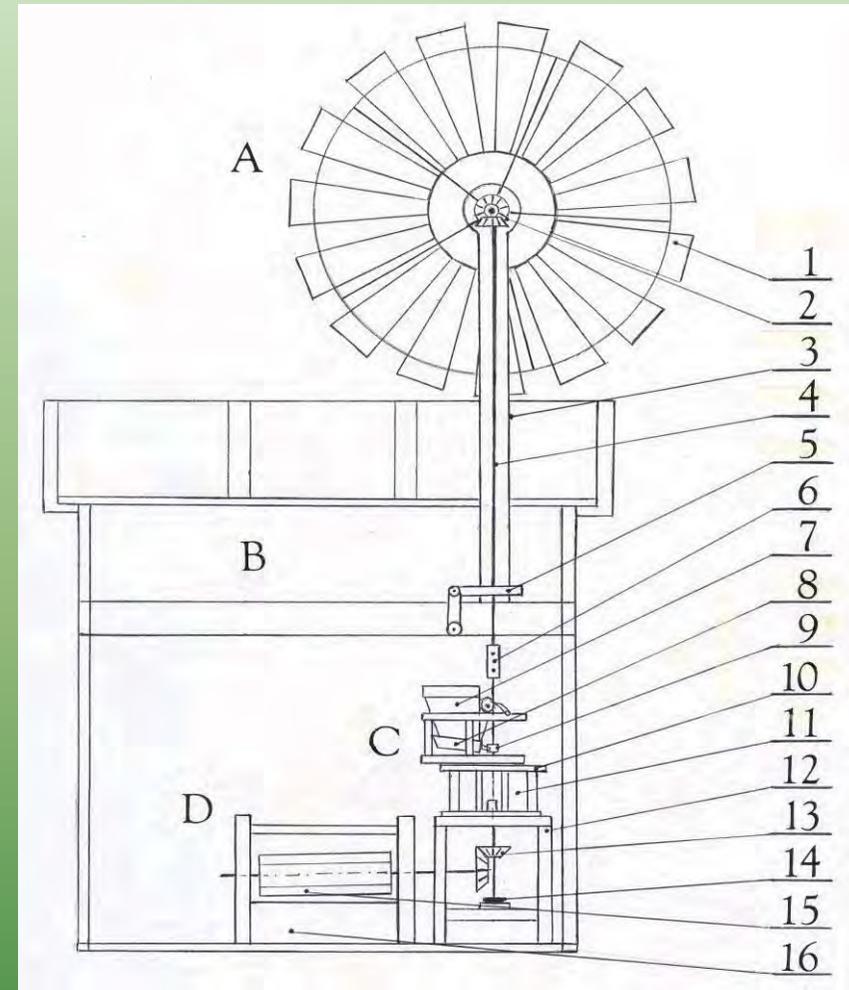

Schéma větrného mlýnku s turbínou

A – turbína

- 1- větrné kolo
- 2- kuželový převod
- 3- stožárová trubka
- 4- svislý hřídel
- 5- natáčecí mechanismus
- 6- šroubová spojka

B – tělo mlýnku

C - mlecí zařízení

- 7- násypka na obilí
- 8- pohyblivé dno násypky - korčák
- 9- vačka pohybující korčákem
- 10- kryt mlýnského složení - lub
- 11- mlýnské složení (běhoun a spodek)
- 12- trámová stolice

D - moučnice

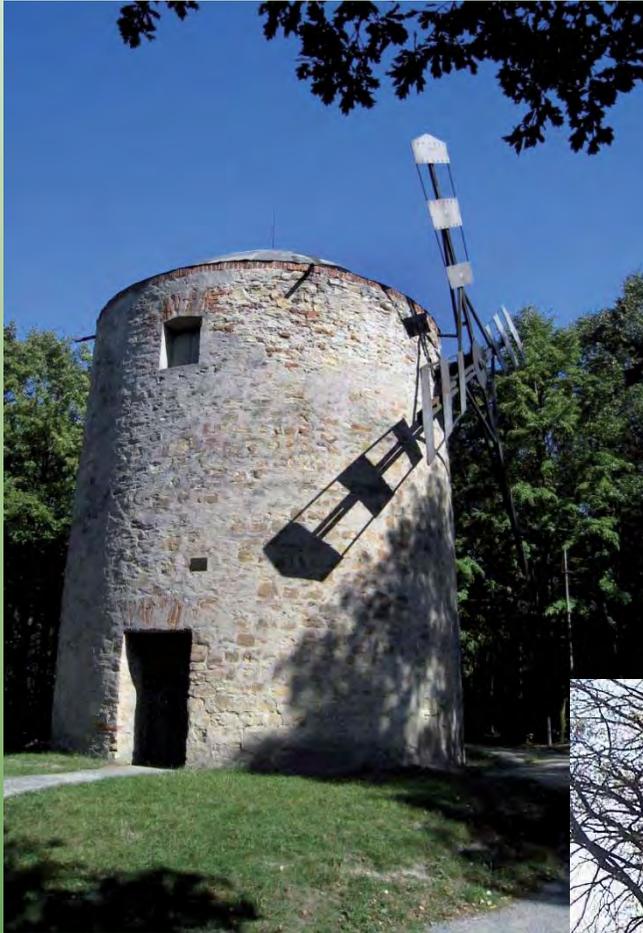
- 13- ozubený převod moučnice
- 14- patní ložisko
- 15- osmiboké rotační síto na hřídeli
- 16- truhla na mouku

Historie větrných mlýnků s turbínou

- *jsou typické pro oblast severní Moravy a jižního Polska*
- *vznikají v letech 1909 až 1935 v oblasti kovozemědělců na Ostravsku*
- *v tomto regionu jich bylo několik set*
- *dnes se jich v terénu podařilo najít přes 70 na Moravě, dva na Slovensku a jeden v Čechách*
- *do Korňi byl převezen ze SM, do Svidníku z příhraničí s Polskem*
- *mlýnek dokázal při dobrém větru sešrotovat až 200 kg pšenice za 24 hod.*

Slovensko

Holíč (r. 1880)

Svidník

Korňa (r. 1965)

Sekce **VĚTRNÉ MLÝNY** v rámci **Kruhu přátel Technického muzea v Brně**

Cílem práce sekce je předávat si odborné informace mezi členy a společně větrné mlýny prezentovat široké veřejnosti jako zajímavou technickou památku. Vzájemnou pomocí přispět z odborné obnově a údržbě dochovaných větrných mlýnů.

Hlavní aktivity:

- pravidelné setkání členů sekce spojené s exkurzí po větrných mlýnech
- vydávání zpravodaje sekce pod názvem **Hasačert**
- uvádět novinky okolo větrných mlýnů na internetu www.povetrnik.cz
- podílet se na ochraně cenných větrných mlýnů (studie, návrhy na prohlášení za kulturní památku)

Akce Spálov:

- V roce 2006 - návrh vzít mlýn ve Spálově pod ochranu**
- dohoda o spolupráci mezi sekci, majitelkou a obcí**
- vypracování plánu rekonstrukce**

V letech 2007, 2008, 2009 proběhly tři společné brigády a několik menších pracovních setkání

Postup rekonstrukce větrného mlýna ve Spálově

- **Rok 2007:**

- Oprava stávající provizorní střechy
- Zazdění vypadlých částí zdí, vsazení dveří tzn. uzavření objektu
- Odvodněna stavba a očištěno okolí

- **Rok 2008:**

- Nová střecha, nová okna,
- Nové podlahy a schody do 1 patra

- **Rok 2009:**

- Nové vnitřní omítky,
- Usazen jeden mlýnský kámen
- Instalována výstava Větrné mlýny ve Spálově

- **Rok 2011**

- Nová vnější omítka
- Dodělání střechy (druhá vrstva lepenky)

Současný stav rekonstrukce větrného mlýna ve Spálově

Současný stav:

Pokusy o nové větrné mlýny

Jalubí

Chomutov

Bukovany

Bučičky

Základní literatura o větrných mlýnech

- A history of technology, díl I, II, III, Oxford 1967.
- Autorský kolektiv: Sborník ze semináře O větrných mlýnech, Brno 1975.
- BERKA, M. a kolektiv: Větrné mlýny jako technické památky, TM v Brně 1979.
- BURIAN, V.: Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku, Olomouc 1965,
- DOUBEK, J.: Dochované větrné mlýny a mlýnky v České republice, TM v Brně, 2005.
- JANOŠKA, M.: Větrné mlýny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha 2003.
- JAROŠ, J.: Větrné motory na Moravě, EkoCentrum Brno, 1993.
- Průvodce po technických památkách v Čechách, na Moravě a Slezsku, NTM, Praha 1994.
- NOVÝ, L. a kolektiv: Dějiny techniky v Československu (do konce 18. století), Praha 1974.
- POKORNÝ, O.: Soupis a kategorizace větrných mlýnů v Čechách, GÚ ČSAV Brno 1973.
- ŠTĚPÁN, L. - KŘIVANOVÁ, M.: Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách, Agro 2000.
- ŠTĚPÁN, L. – URBÁNEK, R. – KLIMEŠOVÁ, H.: Dílo mlynářů a sekerníků v Čechách II, Agro 2008.
- VAŘEKA, J.: Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku, Slovácké muzeum Uh. Hradiště 1982.
- VAŘEKA, J.: Výsledky etnografického studia větrných mlýnů v Československu, ČL 62/1975.

Děkuji Vám za pozornost

Doubek Jan, Přerov, doubek.mlyny@vetrnemlyny.info

